

Diplomitööna arvestatud.
Tartu, 20.5.38. A.T. Klumay

E. V.
TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKONN
29. mail 38
№ 69

Stud.jur. Elias Kasak

matr. Nr.11633

Diplomi-töö

Teedeministeeriumi raking

ja pädevus.

TA 2757

Tõrgete ja õiguste teadmine 3. IV 1938.

Tartu, 1938.a. I sem.

III peatükk.

Teedeministeeriumi koosseis.

§ 13. Posti-, Telegraafi-, Telefonitalitus.

§ 14. Raudteede K A V A.

§ 15. Veeteede Sissejuhatus.

§ 1. Teedeministeeriumi ülesanne.

§ 2. Teedeministeeriumi areng.

I peatükk.

Teedeministeeriumi üldraking ja juhtimine.

§ 3. Teedeminister.

§ 4. Teedeministeeriumi üldraking.

II peatükk.

Teedeministeeriumi keskhaldus.

§ 5. Teedeministri lähemad abilised.

§ 6. Ehitusosakond.

§ 7. Maanteede Talitus.

§ 8. Posti-, Telegraafi-, Telefonitalitus.

§ 9. Raudteede Talitus.

§ 10. Veeteede Talitus.

§ 11. Õhusõiduosakond.

§ 12. Üldosakond.

III peatükk.

Teedeministeeriumi kohahaldus.

§ 13. Posti-, Telegraafi-, Telefonitalitus.

§ 14. Raudteede Talitus.

§ 15. Veeteede Talitus.

IV peatükk.

Teedeministeeriumi juurde või Teedeministri järelevalvele kuuluvad asutised ja riiklikud ettevõtted.

§ 16. Tariifi Nõukogu.

§ 17. Liikluskomitee.

§ 18. Liiklusnõukogu.

§ 19. Riigi sadamatehased.

§ 20. Riigi Ringhääling.

§ 21. Riigi ehitusettevõtte "Ehitaja".

§ 22. Insenerikoda.

§ 23. Kokkuvõtte.

Teedeministeeriumi raking ja pädevus.

Sissejuhatus.

§ 1. Teedeministeeriumi ülesanne.

Valitsemise korraldamise seaduse¹ alusel on üheks ministeeriumiks Teedeministeerium. Tema ülesandeks on eelnimetatud seaduse § 86 järgi raudteede, maanteede, veeteede ja õhuteede ala ning ehitusasjanduse korraldamine, juhtimine ja järelevalve, riigiehitiste püstitamise ja avalikkude tööde korraldamine. See loetelu ei ole purgiv, kuna käsitab ainult ühendusteede, riigiehitiste ja avalike tööde küsimusi, jättes mainimata sidevõrgu korraldamise, juhtimise ja järelevalve ülesanded. Ka ei kuulu kõikide riigiehitiste püstitamine Teedeministeeriumi pädevusse, vaid osa neist on jäätud teiste ministeeriumide korraldusse.

§ 2. Teedeministeeriumi areng.

Teedeministeeriumi raking on elanud üle rea muudatusi oma kujunemises. Ministeeriumi asutamispäevaks

1. Valitsemise korraldamise seadus (RT 1938, 37, 333).
2. Valitsusasutiste tegevus 1918 - 1934, (lk. 233-234) Tallinn 1934 (Riigikantselei väljaanne).

oli 11.nov.1918.a., mil avanes võimalus asuda ühendusteede ja side korraldamisele. 13.nov.1918.a. algasid tegevust Raudtee- ja Posti-telegraafi-telefoni valitsused. Raudteevalitsuse pädevusse kuulus ainult laiarööpmelise raudtee korraldamine, kuna kitsarööpmelisel raudteel see saabus alles alates 1.apr.1924.a. 1918.a. kerkis ellu Tariifinõukogu, raudtee, posti-telegraafi-telefoni tariifide ja puudamaksu küsimuse määrajana².

26.nov.1918.a. asutati Teedeministeeriumis maanteede ja sisemiste veeteede korraldamiseks Maanteede ja sisemiste veeteede valitsus, kuna sadamate ja mereõidu küsimused läksid Vabadussõja puhkemisel sõjavõimude korraldusse. 1919.a. loodi Tehnika osakond. 1922.a. tuuakse Siseministeeriumi juures esuv Ehituspeavalitsus ühes Tehnilise Ehituskomiteega³ ja Kaubanduse-tööstusministeeriumi pädevusest Mereasjanduse peavalitsus ühes Laevasõidu Ametiga⁴ Teedeministeeriumi rakingusse. Siit peale koonduvad kõik veeteede küsimused Mereasjanduse peavalitsusse ja ehitusasjanduse korraldamine - Ehituspeavalitsusse. 1923.a. kaotati Maanteede ja sisemiste

3. Ehituspeavalitsuse ja Tehnilise Ehituskomitee teedeministeeriumi alla üleviimise seadus (RT 1922, 60/61).

4. Mereasjanduse peavalitsuse ja Laevasõidu Ameti teedeministeeriumi alla üleviimise seadus (RT 1922, 60/61).

veeteede valitsus ja 1924.a. Ehituspeavalitsus, kusjuures Teedeministeeriumi pädevusse kuuluvad ehitus- asjanduse ja maanteede küsimused koondusid Tehnika osakonda. 1925.a. nimetati Tehnika osakond Ehitustehnika osakonnaks. 1928.a. likvideeriti Laevasõidu Amet kusjuures tema ülesanded läksid Mereasjanduse peavalitsuse pädevusse⁵. 1929.a. uute tööjaotuse kohaselt nimetatakse ehitustehnika osakond - Maanteede ja ehituse osakonnaks ja Mereasjanduse peavalitsus - Veeteede valitsuseks⁶.

1934.a. eraldatakse Maanteede ja ehituse osakonnast avalikkude tööde korraldamine ja ehituse ja õhusõidu küsimused, mille tõttu tekivad Teedeministeeriumi rakingus: Maanteede valitsus, Avalikkude tööde osakond ja Ehitusjärelevalve inspektor ja Lennuasjanduse inspektor. Ka koondatakse Teedeministeeriumi pädevusse kõik sotsiaalkindlustuse ja töökaitse küsimused, mille tõttu tuuakse Haridus- ja Sotsiaalministeeriumist Teedeministeeriumi rakingusse Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse osakond⁷. 1936.a. viiakse Töökaitse ja Sotsiaal-

5. Valitsusasutiste tegevus 1918 - 1934, lk. 233-235.

6. Vabariigi valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seadus (RT 1929, 28, 182).

kindlustuse osakond Sotsiaalministeeriumi rakingusse, ehitusjärelevalve inspektori ja lennuasjanduse inspektori asemele tekivad inspektuurid inspektorite juhtimisel⁸. 1938.a. kustutatakse Teedeministeeriumi rakingust Avalikkude tööde osakond, mille ülesanded osaliselt võtab enesele ehitusasjanduse inspektuuri asemele tekkinud Ehitusvalitsus⁹, osalt uus riiklik ettevõtte "Ehitaja".

Käesoleval aastal oli Teedeministeeriumi rakingus uus muudatus, mille tõttu ta on praegu järgmine: Ehitusosakond (end.Ehitusvalitsus), Maanteede Talitus, Posti-,Telegraafi-,Telefonitalitus, Raudteede Talitus, Veeteede Talitus, Õhusõiduosakond (end.inspektuur), Üldosakond. Peale selle asuvad Teedeministeeriumi juures Tariifinõukogu, Liikluskomitee ja Liiklusnõukogu¹⁰. Ka alluvad Teedeministrile oma põhikirjades ettenähtud ulatuses Riigi Sadamatehased, riigi ehitusettevõtte "Ehitaja" ja Riigi Ringhääling ja järelevalve mõttes Inseinrikoda.

7. Valitsemise korraldamise seaduse muutmise ja täiendamise dekreet (RT 1934,36,316).

8. Valitsemise korraldamise seaduse muutmise ja täiendamise seadus (RT 1936,22,150).

9. Valitsemise korraldamise seaduse muutmise seadus (RT 1938,11,90).

I peatükk.

Teedeministeeriumi üldraking ja juhtimine.

§ 3. Teedeminister.

Teedeministeeriumi eesotsas seisab Vabariigi Valitsuse liikmena Teedeminister. Teedeministri pädevusse kuuluvad seaduses ettenähtud ulatuses haldus- ja legislatiivfunktsioonid. Haldusfunktsiooni alal Teedeminister:¹¹

1. juhib ja korraldab kogu ministeeriumi tegevust ja otsustab kõik ministeeriumi tegevusalasse kuuluvad küsimused, kui nende otsustamine pole seatud korras pandud alluvaile asutisile või ametnikele;

2. nimetab ametisse ja vabastab sellest ministeeriumi koosseisu kuuluvaid riigiteenijaid, kes ei kuulu ametisse nimetamisele Vabariigi Presidendi poolt või kelle ametisse nimetamine pole seatud korras pandud alluvaile ametnikele; kehtiva korra kohaselt määrab Teedeminister ametisse ja vabastab ametist riigiteenijaid VII - XX palgaastmeis. Otsustab nende isikute distsiplinaarkaristuse küsimused, kes kuuluvad tema määramisele või mis edasikaebe korras kuuluvad tema

10. Valitsemise korraldamise seadus (RT 1938, 37, 332).

otsustamisele;

3. hoolitseb, et ministeeriumi tegevusalasse puutuvad seadused, seadlused, määrused ja korraldused leiaksid otstarbekat ja täpset täitmist. Annab juhtnööre ministeeriumi tegevuse kohta ning teostab järelevelvet ministeeriumi ametnike korralduste ja tegevuse üle;

4. esitab seatud korras ettepanekuid oma ametkonna tegevusalasse puutuvais küsimusis Vabariigi Valitsusele ning ministeeriumi igaaastase tegevusaruande;

5. koostab ministeeriumi igaaastase kulude ja tulude eelarve ning valvab eelarve otstarbeka täitmise järele;

6. korraldab Teedeministeeriumi alla kuuluvate alade ettevalmistamist riigikaitse huvides¹².

Legislatiivfunktsiooni alal on Teedeministril õigus anda seaduses ettenähtud alusel ja ulatusel määrusi.

Seadusis ja seadlusis on hulk küsimusi, mis antud Teedeministeeriumi pädevusse ilma otsustavat organit tähendamata. Neid küsimusi otsustab minister ise, kuid

11. Valitsemise korraldamise seadus (RT 1938, 37, 332).

12. Riigikaitse rahuaegse korralduse seadus (RT 1938, 29, 234).

ta võib panna nende asjade otsustamise oma korraldusega vastavale ametkonnale või ametnikule.

Teedeminister määratakse ametisse Vabariigi Presidendi käskkirjaga¹³ ning loetakse ametisse astunuks pühaliku töötuse andmisega¹⁴ Vabariigi Presidendile.

Minister allub Vabariigi Presidendile ja Peaministrile ja kannab vastutust Põhiseaduse § 42 alusel¹⁵.

§ 4. Teedeministeeriumi Üldraking.

Teedeministeeriumi rakingusse kuuluvad Teedeministri abi, 4 talitust (Maanteede, Posti-, Telegraafi-, Telefoni, Raudteede ja Veeteede) ja 3 osakonda (Ehitus, Ohusõidu ja Üld), peainspektor ja nõunik¹⁶. Talitused on suuremad kui osakonnad, nende tegevus Teedeministeeriumis on üleriiklik, mis seotud nii kesk- kui ka kohahaldusega või pideva järelevalvega omavalitsuse organite järele (Maanteede Talitus) mis täidavad tema kohalduse ühikute ülesandeid. Osakond on seotud peamiselt või ainuüksi keskhalduusega.

13. Valitsemise korraldamise seadus § 4 (RT 1938, 37,332).

14. Eesti Vabariigi Põhiseadus § 51.

15. Eesti Vabariigi Põhiseadus §§ 42, 52, 53, 56.

16. Valitsemise korraldamise seadus § 87 (RT 1938, 37,332), ja Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus (RT 1937, 83,680).

Kesk- ja kohahalduse organid on Posti-, Telegraafi-, Telefoni/ talituses, Raudteede Talituses ja Veeteede Talituses, kuna teistes on ainult keskalduse organid. Talitused ja nende allühikud on bürokraatsuse printsiibile rajatud instantsid.

Talitused jagunevad kesk- ja kohahalduse organiteks. Talituste jagunemises ei ole kindlakujulist süsteemi, nii on keskalduse alljaotusena Raudteede Talituses ametid, Posti-, Telegraafi-, Telefoni Talituses bürood ja suur arv üksikuid ametialade juhatajaid ja Veeteede Talituses - inspektorid ja üks amet. Ka allühikute süsteemis ei ole kindlat korda, mis määraks alluvuse ja astmestiku mõne tähtsa ja põhjendava tunnuse järgi.

Haldusorganite pädevuse kirjalik täppis normimine on puudulik. Enamikul juhtumitel töötatakse piires, mis elu on nõudnud ja juhtide üksikkorraldused määranud.

Teedeministeeriumi juurde kuuluvad Tariifinõukogu, Liikluskomitee ja Liiklusnõukogu. Need ei ole mitte Teedeministeeriumi rakingusse otseselt kuuluvad asutised, vaid moodustuvad vajadusel ministeeriumi juures Teedeministeeriumi ja teiste asutiste esindajaist.

Teedeministrile alluvad oma põhikirjas ettenähtud

ulatuses Riigi Sadamatehased, riigi ehitusettevõtte "Ehitaja", Riigi Ringhääling ning järelevalve mõttes Inse-
nerikoda.

Seega võime Teedeministeeriumi rakingu ja pädevuse küsimusi jagada 3 gruppi: keskhaldus, kohahaldus ja ministeeriumi juurde kuuluvad või ministrile alluvad asutised ja ettevõtted.

II peatükk.

Teedeministeeriumi keskhaldus.

§ 5. Teedeministri lähemad abilised.

Teedeministri lähemateks abilisteks ministeeriumi juhtimisel on Teedeministri abi, talituste ja osakondade direktorid, peainspektor ja nõunik¹⁷. Kõik nad on otsealluvuses ministrile ning määratakse ametisse ja vabastatakse ametist Vabariigi Presidendi poolt Teedeministri ettepanekul.

Teedeministri abi tegevuse üldine ülesanne määratakse Teedeministri poolt. Ministriabile ei või anda

17. Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus (RT 1937, 83, 680).

õigust alla kirjutada ministri eest üldkohuslikele määrusile ja ettekandele mis esitatakse Vabariigi Presidendile, Vabariigi Valitsusele ja Peaministrile. Ministri võimupiires tehtud otsusile kirjutab ministriabi alla "ministri eest ministriabi". Need otsused on võrdsed ministri otsusiga¹⁸.

Teedeministri abi pädevus on määratud Teedeministri poolt. Teedeministri abi hoolitseb Teedeministeeriumi kogu tegevuse ja asjaajamise korralikkuse eest. Tal on õigus anda selleks juhtnööre ja nõuda seletusi ja võib alla kirjutada Ministri eest "Riigi Teatajas" avaldamisele kuuluvatele Tariifinõukogu otsustele.

Tal ei ole õigust otsustada ametnikkude ametisse nimetamist, distsiplinaerkaristuste määramist ning põhimõtteliku tähtsusega juhtnõöride andmist ja keskhalduse organite tähtsamate palvete otsustamist.

Teedeministri abi on Tariifinõukogu, Liiklusnõukogu, Liikluskomitee ja Ehituskomitee esimeheks.

Talituse või osakonna direktor juhib temale alluvat talitust või osakonda. Direktori pädevusse kuulub¹⁹:

18. Valitsemise korraldamise seadus §§ 30 - 32
(RT 1938,37,332).

19. Valitsemise korraldamise seadus §§ 33 - 37
(RT 1938,37,332).

1. küsimuste otsustamine, mis seatud korras on antud talituse või osakonna või selle direktori otsustada niivõrd - kuivõrd see pole antud otsustamiseks alljaotuste juhatajaile või muile ametnikele;
2. ministrile esinemine ettekandeiga, aruandmine ja informeerimine talituse või osakonna tegevusse puutuvais asjus. Ministri korraldusel võivad alljaotuste juhatajad omal alal teha ministri otsustamisele kuuluvais küsimusis ettekandeid otse ministrile, informeerides neist direktorit;
3. juhatab ja korraldab alluvate asutiste ja ametnike tööd ning teostab nende suhtes järelevalvet. Määrab alluvaile ülesanded, kui see ei ole määratud seadusis või ministri poolt;
4. nimetab ametisse ja vabastab ametist talituse või osakonna koosseisu kuuluvad riigiteenijad alates XX palgaastmest, kui see pole korraldatud teisiti ja krediitide piires ajutised töötajad. Raudteede Talituses on direktorile antud õigus määrata ametisse ja vabastada ametist teenijaid XVII kuni XXX palgaastmeni^{20,21}.
5. määrab distsiplinaarkaristusi isikuile, kes kuuluvad tema määramisele.

Peainspektor ja nõunik on nõuandjad ministrile üksikuis küsimusis, peainspektor enam tehnilisis ja nõunik - üldküsimusis. Peainspektor tavaliselt vaatab läbi ministrile kinnitamiseks esitatavad hangete ja riigi varade kasutamise lepingud, tehnilise iseloomuga eeskirjad ja õnnetusjuhtumid liiklemisel. Nõuniku ülesandesse kuulub liiklusega seotud majanduslike küsimuste uurimine. Kuna see ametikoht on hiljuti loodud, ei ole tema pädevuse piirid veel üksikasjaliselt kujunenud.

§ 6. Ehitusosakond.

Ehitusosakonna ülesandeks²² on:

1. ehitusasjanduse korraldamine ja juhtimine;
2. riigiehitiste püstitamine, korraldamine ja järelevalve;
3. avalike tööde korraldamine ja järelevalve;

20. Raudteede valitsemise seadus § 27 (RT 1937, 80, 657).

21. Peab nentima, et teenistusest vabastamine ja teenistusse võtmine võib sündida ainult riigiteenijate suhtes kehtivate teenistuseseaduste alusel. Ajutistele tööjõududele on antud suur tähtsus, sest nende teenistusse võtmist ja vabastamist võib teostada ainult direktor. See nõue on vastuvõetav väikeses osakonnas, kuna suures talituses teeb ta asjata raskusi, sest ajutisi tööjõude on palju, pealegi kus antud krediidid seovad kõiki allühikute juhatajaid.

4. avalike ja tööstusehitiste püstitamise järelevalve ja inspeksioon;

5. asulaehituste ja eraehitustegevuse järelevalve ja

6. ehitustegevuse ratsionaliseerimine.

Ehitusosakond korraldab²³ riiklikele asutisile uute ehitiste projekteerimist ja püstitamist ning kapitaalümberehituste teostamist, arvatud välja ehitustööd Kohtuministeeriumi vangistusasutisile, Teedeministeeriumi Raudteede, Maanteede ja Veeteede Talitusile, Sõjamineisteriumile ja Põllutööministeeriumile, kui vajadus on väljaspool linnade ja alevite administratiivpiire. Niisama ei kuulu Ehitusosakonna alla kõigi eripõhikirja alusel töötavate riiklike ettevõtete ja riigiasutiste käsutuses olevate ehitusfondide ja erikapitalide arvel tehtavad ehitustööd.

Riigiasutised teatavad Ehitusosakonnale omad nõuded uute ehituste asjus, mille kohta koostatakse projektid kas riigi ehitusettevõtte "Ehitaja" või Ehitusosakonna oma poolt. Ehituste teostamine sünnib ehitus-

22. Valitsemise korraldamise seadus § 88 (RT 1938, 37,332).

23. Riigi ehitustööde korraldamise määrus (RT 1937, 93,757).

24. Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus (RT 1937,83,680).

ettevõtte "Ehitaja" poolt.

Ehitusosakonda juhib direktor. Ehitusosakond omab ainult keskhalduse organid, kusjuures majapidamine ja juriidiline nõuanne on Üldosakonna käes. Ehitusosakonna rakingusse kuuluvad järgmised teenistajad ja üks büroo²⁴:

1. vanem inspektor avalike tööde alal. Tema pädevusse kuulub avalike ja tööstusehituste püstitamise ja asulaehituse ning asulaehituse ja eraehitustegevuse järelevalve ja inspeksioon. Vanemale inspektorile allub neli rajooni - inspektorit (1. Tallinna ja Nõmme linnad ja Harjumaa, 2. Viru-, Järva- ja Viljandimaa, 3. Pärnu-, Lääne- ja Saaremaa ja 4. Tartu-, Valga-, Võru- ja Petserimaa).

2. Vanem inspektor riiklike ehituste alal. Tema pädevusse kuulub riigiehitiste püstitamine, korraldamine ja järelevalve. Temale alluvad ehituse inspektor, arhitekt ja ehitusekrediitidest palgatavad tehnilised tööjõud ehituste korraldamiseks ja järelevalveks. Ehitusekrediitide arvel on palgatud tavaliselt 5-6 inseneri.

3. Üldbüroo. Üldbürood juhib juhataja. Büroo tööde hulka kuulub ehitusprojektide ja eelarvete läbivaatamine ja vajadusel uute projektide ja eelarvete koostamine ning nende esitamine direktorile kinnitamiseks.

Büroo koosseisu kuulub arhitekt, insenerid ja vajalik tehniline ja kantseleiline personal²⁵.

§ 7. Maanteede Talitus.

Maanteede Talituse ülesandeks on²⁶:

1. maanteede ja sildade ehitamine, nende korrahoid ja järelevalve;

2. jõuvankrite ala ja autobuseliinide korraldamine ja järelevalve.

Seega näeme, et Maanteede Talituse pädevusse kuulub kaks ala: maanteede ehitamine ja korrahoid ning jõuvankrite liiklemise korraldamine maanteedel.

Maanteede ehitamine ja korrahoid teostub kas teedekapitali arvel või naturaalkohustuse korras. Teedekapitali arvel ehitatakse ja peetakse korras tähtsamad teed (umbes 6200 km), tänavad ja sillad. Teedekapitali moodustavad riigi poolt antav toetus ja jõuvankri maksudest (registreerimise ja bensiini maksust) laekuvad summad, mis on Maanteede Talituse käsutuses. Maanteede Talitus annab teedekapitalist vajalikke summe linna- ja

25. Teedeministeeriumi andmed.

26. Valitsemise korraldamise seadus § 89 (RT 1938, 37,332).

maakonnaavalitsusile teedekapitali arvel korraspeetavate teede ja sildade ehitamiseks ja korrashoiuks. Summade jagamisel võetakse aluseks omavalitsuse nõuded teede ehitamise ja korrashoiu alal, millised kuuluvad Maanteede Talituse kontrollimisele ja Teedeministri kinnitamisele.

Linna- ja maakonnaavalitsuse poolt koostatakse projektid ja eelarved teede ja sildade ehituste ja suuremate korrashoiutööde kohta ja saadetakse Maanteede Talitusse. Saades Maanteede Talituselt kinnituse teostab vastav omavalitsus nimetatud töö. Maanteede Talitus võib ka ise koostada ehituse projektid ja nad saata omavalitsusele teostamiseks või suuremate tööde puhul neid ise korraldada. Maanteede Talitus omab teedeparandamise abinõud (teehöövliid, rullid, veoautod), milliseid ta annab omavalitsusile kasutada.

Jõuankrite liiklemise ja autobuseliinide üldkorraldamine ning jõuankrite üldtehniline järelevalve (peale sõjaväe) kuulub Maanteede Talituse pädevusse²⁷. Maanteede Talituse direktor annab välja liiniveo load

27. Jõuankrite seadus § 19 (RT 1936,45,334).

väljaspool linnade administratiivpiire asuvaile kui ka linnu ühendavaile liinele. Maanteede Talitus korraldab üldist järelevalvet liinipidamise ja juhuveo üle ning valvab, et teedekapitali summad kasutataks otstarbekalt ettenähtud töödeks. Omaavalitsuse teede ja sildade ehitamise tööde kava ühes eelarvega kuulub Maanteede Talituse läbivaatamisele ja Teedeministri kinnitamisele.

Maakonna²⁸ ja linnaseaduste²⁹ alusel on teede, sildade ja nendel liiklemise korraldamine antud ka nimetatud omaavalitsuste pädevusse³⁰.

Maanteede Talitust juhib direktor. Maanteede Talitus omab ainult keskhalduse organe, tema kohahalduse organite ülesandeid täidavad omaavalitsuse teedeosakonna ametnikena maakonnas - maainsener ja teemeistrid, linnas - linnainsener. Maanteede Talituse keskhalduse moo-

28. Maakonnaseadus § 8 (RT 1938,43,405).

29. Linnaseadus §§ 11 (RT 1938,43,404).

30. Valitsemise korraldamise seadusega § 89 (RT 1938, 37,332) on maanteede ja sildade ehitamine, nende korrashoid ja järelevalve ning jõuvankrite liiklemise korraldamine tehtud Maanteede Talitusele ülesandeks, kuna Linnaseaduse § 11 ja Maakonnaseaduse § 8 järgi on teede ja sildade korraldamine, kui ka liiklemise korraldamine, antud omaavalitsuse pädevusse. Maakonnaavalitsuses on teede ja liiklemise küsimused koondatud teedeosakonda, kelle juhiks on üks valitavatest nõunikest. Kuigi Maakonna- ja Linnaseadused nõuavad, et nõunikuks valitakse juhtimise võimega isik, kes omab kõrgema erioskusliku

dustavad ja on direktorile otseselt alluvad järgmised teenijad ja bürood:³¹:

1. vanem inspektor. Tema pädevusse kuulub maantee-
de ehitamise, korraldamise ja järelevalve ülesanded. Te-
male alluvad 3 maantee inspektorit (1. Harju-, Viru-
ja Järvamaa, 2. Tartu-, Võru-, Petseri- ja Valgamaa ja
3. Lääne-, Viljandi-, Pärnu- ja Saaremaa teede alal).

Vanem inspektor on direktori asetäitja;

2. vanem liiklemise inspektor. Tema pädevusse kuu-
lub liiklemise üldkorraldamine, jõuankrite üldtehnilii-

hariduse ja küllalise oskuse ja vilumuse oma üle-
sannete täitmiseks, näitavad möödunud kogemused,
et seda tihtigi ei ole. Pealegi seltsib veel soov
oma nurka soodustada. Tegelikult juhiks teede
alal jääb teede insener, kes saab korraldusi teede
osakonna juhilt ja Maantee Talitusest. Selle töt-
tu ja võttes arvesse et seadused seda kõikumist ei
korralda, tekivad raskused, pealegi kus Maantee
Talituse korraldab raha ja abinõude andmist, tööde
täitmise tingimuste kinnitamist ja kontrollimist.
Otstarbekam oleks teedeinsener ühes teemeistritega
kuulutada Maantee Talitusele alluvaiks, pealegi
kus riigi territoorium ei ole suur. Teede ja sil-
dade ehitamiseks ja korraldamiseks oleks küllalt
üle riigi moodustada 4-5 teedeosakonda. Praegune
maakonna valitsuste arv on suur.

31. Riigiasutiste ametnikkude koosseisude seadus,
Teedeministeeriumi vabateenijate koosseisu määrus
(RT 1937, 83, 680).

ne järelevalve ja järelevalve jõuvankrite juhtide ettevalmistuse üle, autobuse liinide loomine ja nende sõiduplaanide ja sõiduhindade läbivaatamine.

Vanemal inspektoril on abiks liiklemise inspektor, eriti liiniveo korraldamise alal, ja liiklemise insener - jõuvankrite järelevalveks;

3. masinate ja töökodade inspektor. Tema pädevusse kuulub teedeparanduse masinate (teehöövliid, rullid, veoautod) soetamise, remondi, hooldamise ja kasutamise korraldamine ja järelevalve; garaažide ja töökodade korraldamine. Inspektorile allub masinate insener ja vajalik tehniline personaal.

4. vanem sildade insener, kes on ühtlasi ka tehnilise büroo juhataja. Tehnilises büroos vaadatakse läbi kõik omavalitsuselt saadetud ehitiste projektid ja eelarved, ka koostab büroo vajadusel ise tööde projektid ja eelarved. Büroo juhataja korraldab ise suuremate teede ja sildade ehitamist või teostab järelevalvet nende ehituste suhtes, kui need tööd on antud hankijaile. Sildade ehitamisel on abiks 2 vanemat inseneri ja tarvilik arv eriteadlasi tööde juhatajaid ja järelevalve ametnikke;

5. teedekapitali revident kontrollib teedekapitali

otstarbekat kasutamist ja majandusrevident - majanduslikke küsimusi.

Peale nimetatud koosseisu, kuulub Maanteede Talitusse veel vajalik arv tehnilist ja kantseleilist personaali ning autojuhid.

§ 8. Posti-, Telegraafi- ja Telefonitalitus.

Posti-, Telegraafi- ja Telefonitalituse ülesandeks on³²:

1. riigi üldtarvitusliku sidevõrgu korraldamine, arendamine ja juhtimine posti, telegraafi, telefoni ja raadio alal;
2. eratarvituslike sideseadmete kontrollimine ja järelevalve.

Riik teostab postiametkonna kaudu kogu rahva majanduslikus ja kultuurilises tegevuses ning arengus vajalikke sidetalitusi. Riik on jätnud omale ainuõiguse³³

1. saadetiste saatmisel (kirjad, kaardid jne.), mis saadetakse isiklikus või muus läbikäimises ja
2. saate- ja vastuvõtuseadete loomises ja eksploateeri-

32. Valitsemise korraldamise seadus § 90 (RT 1938, 37,332).

33. Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seadus §§ 1-2 (RT 1930,24,127).

mises, mis toimetavad teateid edasi kas elektrilisel või raadioelektrilisel teel või raadioringhäälingu saadena. Sellest nõudest on erandid: 1) kui isiklike saatetiste edasitoimetamine sünnib ilma, et isik teeks enesele sellest alalise teenimisala, 2) koos kaubaga saadetavad dokumendid ja kirjad kauba kohta ja 3) eriotstarbeteks lubatud saate- ja vastuvõtuseadeldised.

Eriotstarbeteks lubatud saate- ja vastuvõtuseadeldistest tuleb eeskätt märkida sõjaväe ja raudtee sidevõrgu ja raudtee posti korraldust. Need ei käi posti-ametkonna pädevusse³⁴. Peale nende on loodud keskjaamad ministeeriumeis ja suuremais asutisis (näide - Põllutööministeerium) ja ettevõtteis. Eriotstarbelisi telefoni-seadeid võib ühendada endi vahel kui ka üldtarvitusliku telefonivõrguga ainult kokkuleppel Teedeministeeriumiga³⁵.

Sisemaa posti, telegraafi, telefoni ja raadiotelegraafi või raadiotelefoni tariifid määratakse Tariifi Nõukogu seaduse alusel, kuna välismaised sideühenduse maksumäärad - konventsioonide ja kokkulepete alusel³⁶.

34. Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seadus § 2 (RT 1938, 37, 332).

35. Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seadus § 61 (RT 1930, 24, 332).

36. Posti, telegraafi, telefoni ja raadio seadus § 7 (RT 1930, 24, 332).

Posti-, Telegraafi-, Telefonitalitust juhivad direktor. Tema pädevusse kuulub peale üldiste ülesannete veel õigus avada uusi allasutisi või muuta olemasolevate iseloomu ning määrata abiasutiste lahtioleku ja neis talituste toimetamise aja.

Posti, telegraafi ja telefoni abiasutisi avatakse tarbekorral raudteejaamades ja teistes riigiasutistes ja ettevõtetes ning kokkuleppel omavalitsus- ja eraasutistes ning ettevõtetes ja eraisikute juures. Muidugi sellistel juhtumitel vastutavad isikud kokkuleppe tingimuste kohaselt; raudteel on posti töö loetud raudtee töö hulka ja alluvus on raudtee juhtidele. Eriti palju abiasutisi on tekkinud raudteel (101 posti agentuuri telefoni kõnepunktiga ja 28 ilma telefoni kõnepunktita). Teisalt on 24 postkontoris seatud sisse raudtee kauba- ja pagasisaadetiste vastuvõtmine ja väljastamine.

Posti, Telegraafi-, Telefonitalitus jaguneb kesk- ja kohahalduseks. Keskhalduse organid on 3 bürood (tehnik, arve ja rahvusvaheline), inspektor ja 5 talitustlikku ala (sekretär, kohtuasjajärgajaja, majanduse ja posti eksploatatsiooni ning telegraafi- ja telefoni eksploatatsiooni juhatajad)³⁷. Nende haldusühikute pä-

devusse kuulub:

1. Tehnika büroo juhataja ühtlasi abidirektor - telegraafi-, telefoni- ja raadioseadmete ehitamise ja korrashoiu üldkorraldamine ja selleks vajalike materjalide ja seadeldiste muretsemine ning tehniliste tööde ja seadeldiste seisukorra kontrollimine.

2. Arvebüroo juhataja - eelarve koostamine, kulude tegemise korraldamine, krediitide tarvitamise järelle valvamine, arvepidamine, aruandmine ja statistika; niisama posti- ja tempelmaksu vahendite soetamine ning müügi korraldamine.

3. Rahvusvahelise büroo juhataja - välismaaga posti-, telegraafi-, telefoni- ja raadioühenduste korraldamine, taksid ja väärnähete selgitamine.

4. Inspektor - asutiste revideerimine, väljaõppe ja juurdluste korraldamine ja direktori poolt antud ülesannete täitmine.

5. Sekretär - teenistajate ametisse nimetamine, ümberpaigutamine, vabastamine, puhkuste, arstiabi ja pensionide korraldamine ja registratuuri ja arhiivi

37. Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus
(RT 1937, 83, 680).

korraldamine. Sekretäril on abiks asjaajaja - kelle pädevusse kuulub markide kogu ja arhiivi korraldamine.

6. Kohtuasjadeajaja - Postitalituse huvide kaitsmine kohtus ja haldusasutistes, juurdluste läbivaatamine ja distsiplinaarkaristuste sooritamine; posti-, telegraafi-, telefoni- ja raadiomaksude sissenõudmine. Kohtuasjadeajajale alluvad 2 maksukontrolöri peamiselt raadiomaksude sissenõudmise korraldamiseks.

7. Majanduse juhataja - asutistele ruumide muretsemine ja varustamine inventariga, kütte- ja valgustusainetega; teenijate varustamine vormiriietega ja muude majandamise küsimuste lahendamine.

8. Posti eksploatatsiooni juhataja - posti sise- maise talituste korraldamine, eksploatatsioon, takside väljatöötamine ja väärnähete selgitamine; postiasutiste võrgu arendamine.

9. Telegraafi ja telefoni eksploatatsiooni juhataja - telegraafi, telefoni ja radio sisemaise talituse korraldamine, eksploatatsioon, takside väljatöötamine, väärnähete selgitamine, ringhäälinguseadete kontrollimine ja telegraafi ja telefoni võrgu arendamine.

Kõik loetletud isikud on otsealluvuses direktorile. Arvestades, et ka kohahalduse ühikud on otsealluvuses

direktorile võib nentida, et ühele isikule allub suur arv allühikute juhte. Siin on läbi viidud referentide süsteem oma halbtusiga ja hädusiga³⁸.

§ 9. Raudteede Talitus.

Raudteede Talituse ülesandeks on³⁹ riigiraudteede eksploateerimine ja valitsemine; eraharuteede revideerimine ja nende tegevuse järelevalve; uute raudteede projekteerimine ja nende ehitamise korraldamine.

Üldtarvitamiseks avatud raudteele on kohuslik reisijate, pagasi, posti ja kauba vedu, samuti ka sõjaväe ja ta varade kui ka vangide vedu⁴⁰. Nagu näeme eeltoodust on üldtarvitamiseks avatud raudtee tunnuseks üldine veokohuslikkus. Igaüks, kes täidab raudteel sõiduks või veoks määratud tingimused ja tasub avalikult kehtimapanud tariifides ettenähtud veomaksu on õigustatud kasutama raudteed sõiduks või veoks. Raudtee veoleping kannab hankelepingu iseloomu. Üldisest veokohuslikkusest võib raudtee keelduda ainult raudtee seaduses üksikult loetletud juhtudel⁴¹.

38. Referentide süsteem annab võimaluse küll kiiresti küsimusi otsustada, kuid ta koormab juhti liigselt, mille tõttu tihti kaob kokkukõlastamine ja tekib pealiskaudsus otsusis.

39. Valitsemise korraldamise seadus § 91 (RT 1938, 37,332).

Raudtee veotariifid määratakse ja avaldatakse Tariifi nõukogu seaduses ettenähtud korras. Raudteel on õigus luua otseühendusi nii välis- kui ka siseriiklikus ulatuses ning laiendada oma tegevust ka väljaspoole oma maaala piire⁴². Oma tarvitajaskonna huvides on Raudteede Talitus loonudki otseühendused välisriikide raudteedega ning siseriiklikus liikluses teiste veoettevõtetega (autobusidega ja laevadega) ja laiendanud oma vedude ulatust kaugemale raudteeasutistest (kodunt-kojuvedu, kaupade vastuvõtmine ja väljastamine postkontorite kaasabil ja vedu nende postkontorite ja raudtee jaamade vahel autobusiliinipidajate poolt, raudtee kauba-veo liinid veoautodel).

Raudteede Talituse tegevust juhib direktor. Tema pädevusse kuulub peale üldiste ülesannete veel eriti liikluse hädaohutuse tagamine ja ehitustegevuse korraldamine raudteel, kuivõrd see ei ole antud Teedeministri pädevusse.

Raudteede Talituse asutisi on raudtee liinil üle riigi, sest raudtee jaama normaalne kaugus eelmisest ei

40. Raudteede seadus § 2 (RT 1931,22,128).

41. Raudteede seadus §§ 3,10,11 (RT 1931,22,128).

42. Raudteede seadus § 13 (RT 1931,22,128).

tohiks ületada 10 km, et hõlbustada kodanikel raudtee kasutamist. Raudtee peatee pikkus on 1446,6 km, sellel asub 138 tariifijaama ja 46 peatuskohta. Raudteede Talitus omab kesk- ja kohahalduse organid.

Keskhallduse organid jagunevad: direktori lähemad kaastöölised ja 5 ametit. Ametid on: finants-, tervishoiu-, ehitus-, eksploatatsiooni- ja veoamet. Raudteede Talituse majanduslike, rahanduslike ja muude tähtsamate küsimuste läbivaatamiseks ja otsustamiseks on Talituse juures Raudteede Talituse Nõukogu⁴³.

Raudteede Talituse direktori lähemate kaastööliste hulka kuuluvad⁴⁴: abidirektor, sekretär-juriskonsult, vanem revident, välisühenduste korraldaja, kohtuasjade ajaja, koosseisu asjade korraldaja ja sekretär. Nad alluvad vahetult direktorile⁴⁵.

43. Raudteede valitsemise seadus § 14 (RT 1937,80,657).

44. Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus (RT 1937,83,680).

45. Direktorile alluvad väljaspool sekretär-juriskonsultit sekretär, välisühenduste korraldaja, koosseisu asjade korraldaja ja kohtuasjade ajaja. See lähendus ei ole hea. Oleks vajalik kas anda sekretär-juriskonsulti alluvusse kõik kantselei organid, mida ka eeldab nimetus "sekretär-juriskonsult". Kui aga juriskonsult jätta nõuandjana direktori juurde, siis luua kantselei või üldosakonna juhataja, kellele alluksid teised kantselei organid.

Nende pädevusse kuulub:

1. abidirektor - juhatuskirjade koostamine, distsiplinaarkaristuse otsustamine ja direktori poolt antavad ülesanded;

2. sekretär-juriskonsult - on nõuandjaks juriidilisis küsimusis ja esineb kohtus Raudteede Talituse volinikuna;

3. vanem revident - on direktoril abiks revideerimisel ja eriliste ülesannete täitmisel;

4. sekretär, välisühenduse korraldaja, koosseisu asjade korraldaja ja kohtuasjadeajaja on kantseleilise asjaajamise korraldajad igauks oma alal. Peale nimetatute kuulub Raudteede Talitusse vajalik kantselei personaal.

Ametit juhib ameti juhataja.

Ametid jagunevad (peale tervishoiu) üldiselt toimkondadeks, keda juhib toimkonna juhataja. Peale selle on igas ametis kantselei juhina - sekretär ühes vajaliku kantselei personaaliga ja ehitus-, eksploatatsiooni- ja veoametis vanem raamatupidaja raamatupidamise ja ma-

46. Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus
(RT 1937, 83, 680).

jandamise küsimuste korraldajana. Kõigis ametite allühikuis on vajalik arv abijõude⁴⁶.

Kõik ametid omavad kohahalduse organeid. Ametite keskhalldus jaguneb:

1. Finantsamet. Ameti ülesandeks on arvepidamise üldkorraldamine, varustuse soetamine ja hoidmine, tariifide koostamine ja jaamade arvepidamise kontroll. Amet koosneb arve-, varustuse- ja tariifi- ja kontrolltoimkonnast⁴⁷. Peale selle on revident revideerimiste korraldajana.

a) Arvetoimkonna ülesandeks on Raudteede Talituse arvepidamise üldkorraldamine, maksude korraldamine ja eelarve täitmise järgi valvamine.

b) Varustusetimkonna ülesandeks on Raudteede Talitusele vajalike materjalide soetamine, hoidmine ja jagamine.

c) Tariifi- ja kontrollitoimkonna ülesandeks on tariifide väljatöötamine ja jaamade arvepidamise kontrollimine.

2. Tervishoiuamet. Tervishoiuamet korraldab teenijate arstiabi andmist ja nende tervisliku seisukorra kindlaks määramist eriti teenistusse võtmisel. Ameti keskhallduse organiks on apteek ühes laoga.

3. Ehitusamet. Ehitusameti ülesandeks on raudtee ehitiste, roobastee ja sildade ehitamine ja korrashoid. Amet koostab ehituse projektid ja eelarved ja saadab need peale kinnitamist kas ministri või direktori poolt jaoskondadele täitmiseks. Tehnika toimkonnas on kinnisvarede korraldaja ja 3 abi (administratiiv-, inseneri-ehitiste- ja tsiviilalal).

4. Ekspluatatsiooniamet. Ameti ülesandeks on vedude ja liiklemise korraldamine, vedude otstarbekuse ja vajaduste uurimine ja veo lepingute sõlmimine. Ameti rakingusse kuulub: liiklemise toimkond, kaubanduse toimkond, inspektorid, isikliku koosseisu korraldaja ja varustuse ja inventaari korraldaja.

a) Liiklemise toimkond - teostab liiklemise ja vedude korraldamist. Juhatajal on abiks veoasjade juhataja, kellele alluvad liiklemise korraldajad ja administratiivasjade juhataja, ja viimasele allub välisühenduse agent. Veoasjade juhataja korraldab liiklemist, administratiivasjade juhataja - eeskirjade koostamist ja välisühenduse küsimusi. Veoasjade juhataja ühes liiklemise korraldajaga jälgivad pidevalt liiklust raudtee liinil ja lahendavad veos kerkivaid küsimusi. See organ on raudtee liiklemise peaaju.

b) Kaubanduse toimkond - uurib raudtee vedude otstarbekust ja vajadusi, korraldab kodunt-kojuvedu ja vedu abiorganite kaasabil (autobused ja postkontorid), raudtee varade rendile andmist, veolepingute sõlmimist ja pretensioonide lahendamist.

c) Inspektor - korraldab väljaõpet, uurib õnnetusjuhtumeid raudteel ja täidab ametijuhataja poolt antud ülesandeid.

d) Noorem inspektor - korraldab raudtee ettevalmistamist riigikaitseks.

e) Isikliku koosseisu korraldaja - korraldab teenijate asendamisi haigestumiste ja puhkuste puhul ning teenijate teenistuskirju.

f) Varustuse ja inventari korraldaja - korraldab ameti keskuses ja kohahalduses riidevarustuse, valgustuse, kütte ja inventaari küsimusi. Töö mõttes allub ta vanemale reamatupidajale.

5. Veoameti ülesandeks on veereva koosseade korrahoidmine ja vagunite ehitamine ning vedurite teenimise korraldamine. Amet jaguneb veereva koosseade, tehnika ja elektrotehnika toimkondadeks.

Peale selle on ameti juures veel peatehased.

a) Veereva koosseade toimkonna ülesandeks on vedu-

rite ja vagunite korrashoiu korraldamine. Juhatajale allub abi, vedurite korraldaja ja vagunite korraldaja.

b) Tehnika toimkond korraldab raudtee uute veovahendite ostu ja hoolitseb tehaste, töökodade ja veemajade sisseseadete uuendamise ja korrashoiu eest. Niisama kuulub toimkonna pädevusse veevärgi, kaalude ja tulekaitseabinõude korraldamine ja töödeks vajalike materjalide vastuvõtmine.

c) Elektrotehnika toimkond - hoiab korras sidevõrku ja korraldab elektrotehnilisi töid.

d) Peatehas korraldab vedurite parandamist ja klassvagunite ehitamist ja parandamist.

Raudteede Talituse (Valitsuse) Nõukogu.

Raudtee majanduslike, rahanduslike ja muude tähtsamate küsimuste läbivaatamiseks ning otsustamiseks on Raudteede Talituse juures Raudteede Talituse Nõukogu, koosseisus: Raudteede Talituse direktor ja 5 liiget Vabariigi Presidendi määramisel (3 Teedeministri, 1

47. Finantsameti Tariifi- ja kontrollitoimkonna ülesanded tariifide alal peaks olema Eksploatatsiooniameti Kaubanduse toimkonna käes. Kui raudtee vedude otstarbekuse ja võistluse küsimused on Kaubanduse toimkonnas, siis peaks olema seal ka võimaluste vaalik, kuidas paremini teostada. Üldiselt ei ole nimetatud Finants ja Veo põhjendatud, vaid neid tuleks asendada nimetusega Üld- ja Masina-.

Majandusministri ja I Sõjainministri ettepanekul). Koosolekuist võtab osa Riigikontrolli esindaja sõnaõigusega. Nõukogu otsuseid lõplikult kinnitab Teedeminister⁴⁸.

10. Veeteede Talitus.

Veeteede Talituse ülesandeiks on⁴⁹:

1. laevade liiklemise korraldamine Eesti mere ja sisevetes;
2. uute sadamate projektide ja veeteede korralduskavade koostamine ning teostamine;
3. Eesti kaubalaevanduse arendamine ja riikliku kaubalaevastiku juhtimine.

Nagu ülaltoodud ülesannete loetelust nähtub peab Veeteede Talitus korraldama laevade liiklemist Eesti mere- ja sisevetes. Siin on peamiseks nõudeks laeva liikide kindlaksmääramine ning nende ekspuaterimise aluste kinnitamine. Kinnitamisele alluvad laevade sõiduplaanid ja sõiduhinnad, kus leiab aset laevade liiklemise omavaheline kooskõlastamine kui ka teiste liiklemisvahenditega. Peale selle korraldab laevade liiklemise julgeolekut laevasõidu teede märkimisega signaalidega, meremärkidega jne. Sii kuulub ka lootside küsimus. Et ta-

48. Raudteede Valitsemise seadus (RT 1937, 80, 657).

49. Valitsemise korraldamise seadus § 92 (RT 1938, 37, 332).

gada laevade katkestamatud liiklemist eriti merevetes, siis peab ka Veeteede Talitus hoolitsema, et teed oleks läbipääsetavad, eriti talvel. Veeteed vabastatakse jääkattest jäämurdja abil.

Veeteed vajavad ka sageli ehitamist ja korraldamist⁵⁰, eriti siseveed, missuguseid tuleb süvendada aegajalt. Niisama vajavad korraldamist sadamad ja töökojad⁵¹.

Rahvamajanduslikust seisukohast on tähtis Eesti kaubalaevastiku arendamine ja riikliku kaubalaevastiku juhtimine ja selleks vajalike seaduste ja määruste koostamine. Normimist vajavad ka meremeeste teenistus, kindlustus jm. küsimused.

Ülalnäidatud ülesandeid täidab Veeteede Talitus. Veeteede Talituse tegevust juhib Veeteede Talituse direktor. Veeteede Talitus omab nii kesk- kui ka kohalalduse ühikuid. Veeteede keskhalduse moodustavad⁵²: vanem inspektor, inspektor navigatsiooni alal, inspektor laevaehituse alal, laevakinnistus inspektor, inspektor masinate alal, ehitusamet, kantselei, raamatupidamine,

50. Veeteede seadus (RT 1938,12,696).

51. Sadamate seadus § 14 (RT 1937,84,695).

52. Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus (RT 1937,83,680).

keskladu, Peipsi järve süvendustööde büroo ja Sadamate nõukogu. Peale nende kuuluvad Veeteede Talituse tegelikule järelevalvele sihtasutis "Meremeeste kodu".

Keskhalduse organite pädevusse kuulub:

1. Vanem inspektor (Ühtlasi direktori asetäitja) - täidab temale direktori poolt pandud ülesandeid. Ühtlasi koordineerib tema inspeksiooni alal navigatsiooni, laevaehituse ja masinate inspektorite tööd.

2. Inspektor navigatsiooni alal - korraldab laevade liiklemist, tuletornide, tulelaevade, meremärkide ja jäämurdjate tegevust ning jääteadete levitamist. Ühtlasi jälgib tema laevade varustuse ja päästeabinõude korralikkust.

3. Inspektor laevaehituse alal - kontrollib laevade ehitust merekõlbulikkuse⁵³ suhtes.

4. Inspektor masinate alal - tema korraldusse kuulub ellingute järelevalve, ujuvabinõude ehitus ja laeva masinate järelevalve, uppunud varade päästmine ja realiseerimine.

5. Laevakinnistus inspektor - peab laevakinnistusraamatuid ja täidab laeva kinnistustoimetust ja registreerimist. Nimetatakse ametisse isikuist, kes vastavad Tee-

53. Kaubalaevade sõidukõlvulisuse seadus § 1 (RT 1937, 84,696).

deministri poolt kokkuleppel Kohtuministriga ülesseatud nõudeile. Laevakinnistusinspektori puhkusel või ajuti- sel äraolekul täidab tema kohustusi sekretär direktori igakordsel määramisel⁵⁴.

Laevakinnistuse inspektori tegevust laevade kinnis- tamise alal võib igal ajal revideerida Tallinna Ringkon- na kohus. Inspektori otsustele antakse edasikaebus Tal- linna Ringkonna kohtule.

6. Ehitusamet - temale allub sadamate ja laevatee- de süvendamine ja sadamate ehitamine ja korrashoidmine. Ameti koosseisu kuuluvad tööde juhatajad ja tehnilised tööjõud. Ametit juhib juhataja.

7. Sekretär - korraldab kantseleilist ala ja lahendab teenijatesse puutuvaid küsimusi.

8. Pearaamatupidaja - tema ülesanne on eelarve koos- tamine, kulude tegemise korraldamine, krediitide tarvi- tamise järele valvamine, arvepidamine ja aruandlus.

9. Peipsi järve alandustööde juhataja⁵⁵ - korraldab süvendustöid Narva jõel.

Kõik nimetatud isikud on otsealluvuses direktorile. Nad omavad vajalikke abijõude.

54. Laevade kinnistamise ja registreerimise seadus (RT 1937,9,73).

55. Riigiasutiste vabateenijate koosseisu seadus (RT 1937,83,691).

Sadamate laevanduslike, majanduslike, kaubanduslike ja muude tähtsamate küsimuste läbivaatamiseks on Veeteede Talituse juures Sadamate nõukogu, koosseisus: esimehena Veeteede Talituse direktor, liikmeina: 2 - Teedeministeeriumi, 1 - Majandusministeeriumi, 1 - Sõjaministeeriumi, 1 - Eesti Linnade Liidu, 2 - Kaubandus-Tööstuskoja, 1 - Põllutöökoja esindaja.

Nõukogu liikmed määratakse vastavate asutiste poolt esitatud kandidaatidest Vabariigi Presidendi poolt 5 aastaks.

Veeteede Talituse tegelikule järelevalvele kuulub sihtasutis "Meremeeste kodu"⁵⁶ mille eelarve, valimise korraldamise ja koduvanema kinnitab ja revisjonikomisjoni ühe liikme määrab Teedeminister.

§ 11. Õhusõiduosakond.

Õhusõiduosakonna ülesandeks on: õhusõidu arendamine, korraldamine ja juhtimine; õhusõidu ehitiste ja õhusõidu julgeolekuseadete projekteerimine ja ehitamine; õhusõidukite ehitamine ja õhuliikluse järelevalve⁵⁷.

Nagu nähtub ülesannete loetelust jaguneb õhusõiduosakonna töö kahte ossa: õhusõidu ala ja lennujaamade

56. Meremeestekodu seadus (RT 1928, 13, 70).

57. Valitsemise korraldamise seadus § 93 (RT 1938, 37, 332).

ala. Vastavalt sellele on ka õhusõiduosakonna rakingus kahe ala juhatajad - õhusõidu ala insener ja lennujaamade ala insener⁵⁸.

Õhusõiduala inseneri pädevusse kuulub õhuliiklemise korraldamine, eralendurite väljaõppe korraldamine ja õhusõiduabinõude ja nende töökodade kontroll.

Lennujaamade ala inseneri pädevusse kuulub lennujaamade projekteerimine ja ehitamine ning õhusõidu julgeoleku korraldamine (meterioloogiliste teadete andmine ja raadio side korraldamine lennukitega).

Õhusõiduosakonda juhib direktor. Nii direktoril, kui ka loetletud alade juhatajaile allub vajalik arv tööjõude.

§ 12. Üldosakond.

Üldosakonna ülesandeks on: ministeeriumi isikliku koosseisu, majanduse ja asjaajamise korraldamine; arvepidamine ja varade arvestamine; ministeeriumi kinnisvarade korraldamine; eelarve ettepanekute ja eelarve täitmise aruande ettepanekute ettevalmistamine ning eelarvega ühenduses olevate muude asjade toimetamine ja korral-

58. Õhusõiduosakonna andmed, sest õhusõiduseaduse muutmise seaduse alusel (RT 1938,33,268) isikud määratakse lennuasjanduse eelarve summade arvel.

damine; Tariifinõukogu, Liikluskomitee ja Liiklusnõukogu asjade korraldamine; juriidiliste küsimuste lahendamise ja kohtuasjade ajamine; ministeeriumi arhiivi korraldamine; ministri korraldusel seaduste ja määruste eelnõukavade ning muude eelnõukavade koostamine ja ministeeriumi üldiseloومuga asjade toimetamine⁵⁹.

Üldosakond korraldab kantseleilist asjaajamist, vaatab läbi ministrile esitatud seaduste ja määruste kavade ning distsiplinaartõimingud. Niisama kuulub Üldosakonna lahendada juriidilised küsimused ja kohtuasjad, kus üheks pooleks on ministeerium või Maanteede Talitus, Üldosakond, Ehitusosakond või Õhusõiduosakond. Ka kuulub Üldosakonna ülesannetesse Ministeeriumi ja tema osakondade majandamine.

Üldosakonda juhib direktor. Temale allub otseselt:⁶⁰

1. sekretär - kantselei korraldajana;
- 2. pearaamatupidaja - majandamise juhatajana. Tema koostab eelarve, korraldab kulude tegemist, arvepidamist ja aruandlust;
3. kohtuasjadeajaja - kohtu ja juriidiliste küsi-

59. Valitsemise korraldamise seadus § 94 (RT 1938, 37,332).

60. Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus (RT 1937,83,680).

muste lahendajana.

III peatükk.

Teedeministeeriumi kohahaldus.

§ 13. Posti-,Telegraafi-,Telefonitalitus.

Posti-,Telegraafi-,Telefonitalituse allühikud on hajutatud üle riigi, et hõlbustada kodanikel posti, telegraafi ja telefoni kasutamist. Tahetakse jõuda olukorrani, et lähem postiühik ei oleks kaugemal kui 5 km igast asulast.

Posti-,Telegraafi-,Telefonitalituse kohahalduse ühikuid jagatakse 3 gruppi:normaaltüübilised, eriülesannetega ja abiasutised.

Posti-,Telegraafi-,Telefonitalitusel on normaaltüübilisi asutisi 122 (1 peapostkontor ja peatelegraafikontor Tallinnas, 117 posti-, telegraafi-, telefonikontorit ja 3 telefoni võrku); eriülesannete asutisi 13 (Posti jooksvate arvete büroo, Posti-,telegraafi-, telefonitalituse materjalide keskladu, 2 raadiojaama, 9 maa telegraafi-telefoni võrku) ja 3731 abiasutist (427 postiaagentuuri, 168 posti, telegraafi, telefoni agentuuri, 8 telefoni agentuuri, 5 eratelefoni agentuuri, 179 telefoni kõnepunkti, 1134 postitalu telefoni kõnepunktiga,

1810 kirjatalu ja 398 erakirjatalu)⁶¹.

Normaaltüübilised ühikud on:

1. Posti-, telegraafi- ja telefoni kontorid. Neid on üle riigi 115⁶².

Normaaltüübilised asutised täidavad üld- ja eriülesandeid. Üldülesandena on posti alal - postisaadetiste edasitoimetamine saajaile sisemaal ja välismaal, telegraafi alal - telegrammide edasitoimetamine, telefoni alal - telefonide aboneerimine ja telefonikõnede võimaldamine, raadio alal - ringhäälingu aboneerimine, raadio-telegrammide edasitoimetamine, raadiotelefonilised kõnelused ja raadio eritalitused (jää-, navigatsiooni-, ilma- ja muud tested) ja maksude alal - posti-, telegraafi-, telefoni- ja raadiomaksude vastuvõtmine. Eriülesandeist tuleks nentida järgmisi: hoiusummade vastuvõtmine ja väljastamine, riigimaksude ja summade vastuvõtmine 6 postkontoris, mis on Ühtlasi Eesti Panga agentuurid ja raudtee kauba ja pagasi vastuvõtmine ja väljastamine 24 postkontoris.

2. Peapostkontor Tallinnas. Korraldab Tallinna posti koos-4-abipestkontoriga.

61. Posti-, Telegraafi-, Telefonitalituse andmed.

62. Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus (RT 1937, 83, 680).

koos 4 abipostkontoriga.

3. Peatelegraafi kontor Tallinnas. Korraldab telegrammide vastuvõtmist ja kohaletoimetamist Tallinnas.

4. Posti-telegraafi kontorid Tartus ja Narvas - täidavad kõik posti ülesandeid, peale telefoni kõnede.

5. Raadiojaamad: a) Tallinnas, mille alla kuulub ka Haapsalu saatejaam, Nõmme vastuvõtujaam ja Tallinn-Kopli rannajaam ja b) Tartus, mis on Ülikooli teenistuses ilmateadete levitamisel.

Eriülesannetega kohahalduse ühikud on:

1. Maa telegraafi ja telefoni võrk. Neid on arvult 9 ja nende tegevuspiirid ühtuvad maakondade piiridega, arvatud välja Valga ja Petserimaa, millest esimene on allutatud Tartumaa ja teine Võrumaa võrguülemale. Võrk korraldab telefoni ja telegraafi liini ehitamist ja korrahoidu. Võrgu juures on materjalide ladu.

2. Linna telefonivõrgud Tallinnas, Tartus ja Narvas. Neile alluvad samas linnas abikeskjaamad ja kõnepunktid.

3. Materjalide keskladu Tallinnas - hooldab materjali ja saadab need välja keskuse nõudel.

4. Tallinna välispakkide kontor - korraldab peamiselt välismaalt saabunuid või saadetavaid postisaadetisi.

5. Posti jooksvate arvete büroo - korraldab posti jooksvaid arveid.

Kõiki ühikuid juhib ülem, kes on otsealluvuses direktorile. Ühiku ülemale allub vastav personaal. Olenevalt talituse iseloomust jagunevad teenijad suuremates kontorites jaoskondadesse, tavaliselt on kirjade, arve, pakkide ja ajalehtede jaoskonnad.

Abiasutiste hulka kuuluvad kirjatalud, telefoni kõnepunktid, eratelefoni agentuurid ja posti, telegraafi ja telefoni agentuurid. Neid abiasutisi juhivad kas eraisikud või riigi- ja omavalitsuse teenijad, kes kannavad vastutust nende ja P.T.T.Talituse vahel sõlmitud kokkuleppe kohaselt. Raudteede Talituses on abiasutise teenimisel posti töö loetud raudtee töö hulka.

§ 14. Raudteede Talitus.

Kõigi Raudteede Talituse ametis on kohahalduse allühikud. Nad kannavad mitmesuguseid nimetusi ja on otsealluvuses ameti juhatajale. Vaatleme neid ametite rakingu kohaselt ⁶³:

1. Finantsamet. Varustustoimkonnale alluvad materjalide ja kütteainete laod. Ladu juhib laojuhataja, kellel

63. Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus (RT 1937,83,680).

on abiks vajalik arv abitööjõude. Üksikud väiksed kütteainete laod on kohaliku jaamaülemate alluvuses, viimane sel juhtumil täidab Varustustoimkonna korraldusi ainult lao asjus, kuna jaamaülem on ikkagi otsealluvuses eksploatatsioonirevidendile.

2. Tervishoiuamet. Arstiabi andmine on raudteel korraldatud jaoskonnaarstide kaudu. Jaoskonnaarst annab arstiabi maaalaliselt määratud jaoskonnas teenivaile raudteelasile. On üldse 9 arstiabi jaoskonda, kusjuures arstide asukohad on Tallinnas 3, Tapal, Tartus, Valgas, Narvas, Pärnus ja Mõisakülas.

3. Ehitusamet. Ehitusamet teostab raudtee liini ja ehitiste korrashoidu, uute ehitiste püstitamist või kui need tööd on antud hankijaile, siis tööde järelevalvet oma allühikute - jaoskondade kaudu. Jaoskonda juhib jaoskonna juhataja, kes on otsealluvuses ametijuhatajale. Jaoskonnas koostatakse raudtee liini ja ehitiste korrashoiuks vajalikud projektid ja eelarved ja esitatakse ametile. Jaoskonna juhatajal on abi ja vajalik tehniline ja kantseleiline personaal. Jaoskondi on 7, nende asukohad on: Tallinnas 2, Tapal, Narvas, Tartus, Valgas ja Pärnus. Iga jaoskonna korrashoiule kuuluv raudtee liin jaguneb teemeistrite piirkonnaks, kuna viimane omakord-rühmava-

vanemate piirkonniks. Teemeistri järelevalvele kuulub umbes 24 km raudtee liini, temale allub 3 - 4 rühmavanemat. Rühmavanema järelevalvele ja korrashoiule kuulub 6 - 7 km raudtee liini, tema teostab teemeistri korraldusel korrashoiu- ja ehitusetöid, milleks temale allub vajalik arv töölisi (alaliselt 2 - 3 remonditöölisi).

4. Eksploatatsiooniamet. Vedude teostamine raudteel lasub täiel määral kohahalduse allühikuil - jaamadel. Kuna neid allühikuid on palju, on nad otsealluvuses teatavas maaalalises ulatuses ühele eksploatatsiooni revidendile, kes omakorda on otsealluvuses ameti juhatajale. Neid revidente on 5, seega on raudtee liin jagatud 5 eksploatatsiooni revidendi piirkonnaks. Revidentide asukohad on Tallinnas 2, Tapal, Tartus ja Pärnus. Jaama juhib jaamaülem, kellel on abiks, olenevalt jaama suuruselt, jaamakorraldajad. Jaamad jagunevad suuruselt ja tähtsusest klassideks. Suurtes jaamades on kaubanduslik töö koondatud kaubakontorisse. Kaubakontorit juhib kaubakontori juhataja otsealluvusega jaamaülemale. Jaamas on vajalik arv teenijaid jaama liiklemise ja kaubanduse töö sooritamiseks.

Tallinna konduktorkond. Teda juhib konduktorkonna (reservi) ülem otsealluvusega eksploatatsiooni vanemale

revidendile. Konduktorkond korraldab rongimeeskondade tööd. Teised konduktorkonnad alluvad kohalikele jaama-ülemaile.

5. Veoamet. Veoameti kohahalduse organitena on veojaoskonnad. Nende pädevusse kuulub vedurite ja vagunite seisukorra järele valvamine, töökodades parandustööde tegemine ja veduriteenistuse korraldamine. Neid on 4 ja nad asuvad Tallinnas, Tapal, Valgas ja Mõisakülas. Jaoskonda juhib jaoskonna juhataja, kes on otsealluvuses ameti juhatajale. Veojaoskonna juhatajale alluvad kohapealsed töökojad, depood vedurite teenistuse korraldamiseks ja veemajad⁶⁴.

§ 15. Veeteede Talitus.

Kohahalduslikke asutisi moodustavad⁶⁵:

1. Sadamakaptenid⁶⁶ - alluvusega navigatsiooninspektorile. Nende ülesandeks on valitseda kohapeal riigisadamaid ja korraldada nende tegevust; anda rendile sadama maa-alasid ja korraldada laevade liiklust sadamas. Pärnu, Narva ja Haapsalu sadamakaptenid on Uhtlasi koha-

64. Raudteede Talituse andmed.

65. Riigiasutiste ametnikkude koosseisu seadus (RT 1937, 83, 680).

66. Sadamate seadus (RT 1938, 84, 695).

likud mereside ülemad. Veeteede Talituse koosseisus on 5 sadamakaptenit - Tallinnas, Tartus, Pärnus, Narvas ja Haapsalus. Teedeminister võib määrata sadamakapteni tegevuspiirkonnaks ka mitu riigisadamat. Nii nimetatakse Tartu sadama kaptenit sisevete sadamate kapteniks ja Haapsalu kaptenit Muhu väina sadamate kapteniks, kusjuures nendele alluvad selles rajoonis asuvad sadamad.

Kokkuleppel vastava ministriga võib Teedeminister panna sadamakapteni ülesannete täitmise riigisadamas ka teise ministeeriumi ametkonda kuuluva riigiteenija peale Teedeministri poolt määratud ulatuses. Nii on Saaremaa tolliinspektor - Kuressaare ja Paldiski tolliinspektor Paldiski sadama kapteniks.

Avalikuks kasutamiseks avatud erasadama valitseja kuulub Teedeministri kinnitamisele. Sadamavalitseja täidab sadama kapteni avalikõiguslikke ülesandeid Veeteede Talituse direktori poolt määratud ulatuses ning allub nende ülesannete täitmisel Veeteede Talituse järelevalvele.

2. Ellingu juhataja Loksal - on ühtlasi Loksa sadama kapten. Tema allub laevade liikluse alal navigatsiooninspektorile ja ellingu töö alal - masinate inspektorile. Täidab ühtlasi piirivalve ülesandeid.

3. Mere ja sisevete ujuvate abinõude kaptenid. Need abinõud on jäämurdjad, sadama teenistuses olevad, meremärkide panijad ja süvendajad laevad. Jäämurdjad ja meremärkide panijate laevade kaptenid alluvad navigatsiooni inspektorile, sadama laeva kaptenid vastava sadama kaptenile ja süvendajate kaptenid - ehitusameti juhatajale. Laevadel on vajalik meeskond, kes allub kaptenile.

4. Tuletornide ülevaatajad ja tulelaevade kaptenid alluvad navigatsiooni inspektorile. Ülevaatajale ja tulelaeva kaptenile allub vajalik meeskond.

IV peatükk.

Teedeministeeriumi juurde või Teedeministri järelevalvele kuuluvad asutised ja riiklikud ettevõtted.

§ 16. Tariifi Nõukogu.

Tariifi Nõukogu on loodud üldtarvituslike ühendusabinõude tariifide määramiseks ja nendega seosesolevate küsimuste lahendamiseks⁶⁷.

Tariifi Nõukogu koosneb 17 liikmest, kusjuures juhatajana on Teedeminister või tema asetäitjana - ministri

67. Tariifinõukogu seadus § 1 (RT 1923,106,82).

abi; liikmeina Teede-, Majandus-, Põllutöö-, Välis- ja Sõjaministeeriumi, Kaubandus-Tööstus-, Põllutöö-, Töölis- ja Maatöölaliste ja Väikemaapidajate koja ning omavalitsuste ja Statistika büroo esindajad. Sõnaõigusega võib Nõukogu koosolekust võtta osa ka Riigikontrolli esindaja^{68,69}.

Liikmeina Nõukogusse kuuluvad ministeeriumide esindajad määratakse Vabariigi Presidendi poolt vastavate ministrite ettepanekul.

Tariifi Nõukogu määrused, mis ühel häälel vastu võetud ja pole seoses tariifide kõrgendamisega ning mille kohta pole Riigikontrolli esindaja protesti - jõustuvad 48 t. tähtaja möödudes.

Määrused, millised pole ühel häälel vastu võetud, või on seoses tariifide kõrgendamisega, või millede vastu on Riigikontrolöör protesti tõstnud - esitatakse kinnitamiseks Vabariigi Valitsusele Teedeministeeriumi kaudu.

Tariifi Nõukogu jõustunud määrused avaldatakse "Riigi Teatajas"⁷⁰.

68. Tariifinõukogu seaduse muutmise seadus (RT 1932, 30,250; RT 1933,21,146 ja RT 1936,103,838).

69. Nõukogus on Raudteede Talituse huvide kaitsjana ainult 1 liige Teedeministeeriumist, mille tõttu Raudteede Talituse huvid ei ole küllaliselt kaitsitud.

70. Tariifinõukogu seadus (RT 1923,106,82).

§ 17. Liikluskomitee.

Jõuvankrite elav kasv tõstis esile tugeva võistluse veoettevõtete vahel. Et seda võistlust juhtida rahvamajanduse huvides loodi Teedeministeeriumi juurde Liikluskomitee ja Liiklusnõukogu. Liikluskomitee ülesandeks on liiklemise ja veo jaotuse korraldamise kavade, veoettevõtete ja liiklusvahendite koostöö küsimuste ja liiniühenduste üldvõrgu kavade arutamine ning vastavate ettepanekute tegemine nende kavade elluviimiseks. Komitee kaalumisele ja seisukoha avaldamisele kuuluvad eriti: maaliiniühenduste lubade normaalingimuste kavade; liinide võrgu kava, liinide avamine liiklemiseks ning nõuded juhuveolubade väljaandmisel; otseühendusliiku, sihtkoha ja koduntkojuveo küsimused ja maaliinide sõiduplaanid ja veohinnad.

Kokkukõlastamise seisukohalt väljudes vaadatakse Liikluskomitees läbi ka raudtee ja õhu- ning laevaliinide sõiduplaanid.

Liikluskomitee koosneb komitee esimehest, kelleks on Teedeministri abi, ja kahest alalisest liikmest - Maanteede Talituse ja Raudteede Talituse esindajatest. Liikluskomitee liikmed määrab Teedeminister. Komitee esimehel on õigus hääleõigusega juurde kutsuda Posti-, Tele-

graafi-, Telefoni- ja Veeteede Talituse ning Õhusõidu- osakonna esindajaid nende alasse puutuvate küsimuste arutamisel. Liikluskomitee otsused kuuluvad Teedeministri kinnitamisele⁷¹.

§ 18. Liiklusnõukogu.

Liikluskomitee kaalumisele kuuluvate kavade ja liiklusvahendite koostöoga seotud põhimõtteliste küsimuste kohta seisukoha võtmiseks on Teedeministeeriumi juures Liiklusnõukogu. Liiklusnõukogu koosneb esimehest, kelleks on Teedeministri abi ja 14 liiget. Liikmeteks on Maanteede, Raudteede, Posti-, Telegraafi-, Telefoni- ja Veeteede Talituste, Õhusõiduosakonna, Majandusministeeriumi, Sõjaministeeriumi, Kaubandus-Tööstuskoja, Põl- lutöökoja, Eesti Linnade Liidu ja liinipidajate- ja veoautoomanike organisatsioonide esindajad ning Teede- ministri poolt nimetatud üks liiklusala asjatundja.⁷² Ni- metatud esindajad ja nende asetäitjad määratakse Teede- ministri poolt ülalnäidatud ministeeriumide, Teedeminis- teeriumi allasutiste, kodade, liidu ja organisatsiooni-

71. Jõuvankrite liini- ja juhuveo korraldamise seadus §§ 53 - 55, 57 (RT 1936, 48, 393).

72. Nõukogu on väga raskepärase ehitusega, oma liigi suure liikmeskonna tõttu. Senini ei ole ta koos olnud ja kõik küsimused on lahendatud Liikluskomitee poolt.

de ettepanekul. Nõukokku on koondatud nii liikluse korraldajate kui ka liikluse kasutajate esindajaid, et seega iga-
kõlgselt küsimusi kaaluda.

Nõukogu seisukohad kuuluvad Teedeministri kinnita-
misele⁷³.

§ 19. Riigi Sadamatehased.

Riigi Sadamatehaste peamiseks ülesandeks on riigi-
le kuuluvate ujuvabinõude ja nende seadeldiste ehita-
mine ja parandamine. Sadamatehastel on juriidilise isi-
ku õigused.

Riigi Sadamatehaste tegevust juhib direktor, keda
määrab ametisse Vabariigi President Teedeministri ette-
panekul. Sadamatehaste tegevuse aluste määrajaks ja di-
rektori tegevuse järelevalvajaks on Sadamatehase Nõuko-
gu. Nõukogu koosneb 5 liikmest, keda nimetab ametisse
Vabariigi President 5 aastaks Teedeministri ettepanekul.

Nõukogu protokollid saadetakse 2 päeva jooksul Tee-
deministrile. Kui ei järgne 4 päeva jooksul Teedemi-
nistrilt protesti, siis loetakse otsused kinnitatuks ja

73. Jõuvankrite liini- ja juhuveo korraldamise seadus
§§ 56 ja 57 (RT 1936, 48, 393).

nad astuvad jõusse. Protesteeritud küsimused tulevad nõukogus arutusele teistkordselt. Kui Teedeminister ei ole rahul ka teistkordse otsusega, siis esitab ka küsimuse Vabariigi Valitsusele lõplikuks otsustamiseks.

Eelarve esitatakse Teedeministri kaudu Vabariigi Presidendile kinnitamiseks. Samuti määrab Teedeministri ettepanekul Vabariigi President tagavara ja arendamise-kapitali ülemmäära ja annab luba tagavara kapitali kasutamiseks⁷⁴.

Teedeministril ja Riigikontrolöril on õigus võtta osa Riigi Sadamatehaste nõukogu koosolekuist kas isiklikult või oma esindajate kaudu.

Samuti on neil õigus määrata asjatundjaid ja revideente tehase asjaajamise faktiliseks revideerimiseks ja kontrollimiseks.

Riigi Sadamatehaste teenijaid ei loeta riigiteeni-jaiks, kuid kuuluvad pensioni seaduse alla. Teenistus-alaste süütegude eest vastutavad ühiseil aluseil riigiteenijatega.⁷⁵

74. Riiklikkude ettevõtete ja eriotstarbeliste kapitalide eelarvete ja aruannete kinnitamise korra muutmise seadus (RT 1936, 5, 31).

75. Riigi Sadamatehase põhimäärus (RT 1930, 58, 393).

§ 20. Riigi Ringhääling.

Riigi Ringhääling⁷⁶ on loodud häälelise ja vaate-
lise raadiolevi korraldamiseks ja üldise raadiolevi
edendamiseks Eestis, arvatud välja raadiotelegraaf ja
-telefon. Saatekava võib Ringhääling levitada ise,
või anda selle teostamine mõnele juriidilisele isikule
lepingu alusel. Ringhäälingul on juriidilise isiku õi-
gused.

Ringhäälingu teenistuses seisvaid isikuid ei loe-
ta riigiteenijaks, kuid nad vastutavad oma tegevuse
alal ühistel alustel riigiteenijatega; samuti ka juha-
tuse ja raadionõukogu liikmed. Ringhäälingu teenistuses
seisvail isikul, arvatud välja Raadionõukogu liikmed,
on pensioni ja ühekordse toetuse saamise õigus pensioni
seaduse alusel.

Ringhäälingul on mõningaid soodustusi. Nii on ta
vaba riigi otsemaksudest ning tema tegevusse puutuv
kirjavahetus vaba tempelmaksust. Ringhäälingu tulud
koosnevad ringhäälingu kasutamismaksudest ja muudest tu-
ludest.

Ringhäälingu juhtivateks organiteks on juhataja ja
nõukogu. Juhataja nimetab ametisse ja vabastab Vabariigi

76. Riigi Ringhäälingu põhimäärus (RT 1934, 52, 439).

President Teedeministri ettepanekul.

Ringhäälingu tegevuse aluste määrajaks ja juhataja tegevuse järelevalvajaks on Raadionõukogu, milline koosneb 5 liikmest, keda kinnitab ametisse 5-ks aastaks Vabariigi President Teedeministri ettepanekul. Nõukogu esimehe ja selle asemiku valivad nõukogu liikmed endi seast üheks aastaks. Ringhäälingu juhatajal on Raadionõukogu koosolekul sõnaõigus.

Raadionõukogu protokoll saadetakse 2 p. jooksul Teedeministrile läbivaatamiseks. Ei tule 4 p. jooksul Teedeministri protesti, loetakse otsus kinnitatuks ning jõustub. Küsimused, mille vastu protesteeritud, tulevad teistkordselt nõukogus arutusele. Ei ole Teedeminister ka teistkordse otsusega rahul - annab ta asja lõplikuks otsustamiseks Vabariigi Valitsusele.

Ringhäälingu eelarve kinnitab Vabariigi President Teedeministri ettepanekul. Teedeministril ja Riigikontrollril on õigus määrata revidente Ringhäälingu asjaajamise faktiliseks revideerimiseks ja kontrollimiseks.

Ringhäälingu saatekavade läbiharutamiseks on moodustatud Teedeministri juhtnõõride järele saatekava komitee, mis koosneb peale teiste esindajate Teede-, Kohu-, Sise-, Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi esinda-

jaist. Juhtnõõrid komitee tegevusest annab Teedemi-
nister⁷⁷.

§ 21. Riigi ehitusettevõtte "Ehitaja".

Riigi ehitusettevõtte "Ehitaja" töötab põhimääruse alusel, mis antud Riigihoidja poolt dekreedina 22.oktoobril 1937.a.⁷⁸. Ehitusettevõttel on juriidilise isiku õigused, tema kohta kehtivad riigiasutisile omased õigused ulatuses, mis nähtud ette põhimääruses. Tema teenistuses seisvad isikud ei loeta riigiteenijaks, kuid peale tööliste ja Ehitusnõukogu liikmete, kuuluvad nad üldisel alusel Pensioni seaduse alla. Ehitusettevõtte teostab põhimääruses ettenähtud korras uute ehitiste püstitamist ja kapitaalümberehituse töid, mis kuuluvad Ehitusosakonna pädevusse.

Ettevõtet juhib direktor, temale otseselt alluvad kaks abidirektorit; üks majandus- ja haldusalal ja teine - tehnilisel alal. Direktori ja abidirektorid määrab ametisse ja vabastab ametist Vabariigi President Teedeministri ettepanekul. Ettevõtte tegevuse aluste määrajaks ja direktori tegevuse järelvalvajaks on Ehitusnõu-

77. Posti-telegraafi-telefoni- ja raadio seadus (RT 1930,24,127).

78. Riigi ehitusettevõtte "Ehitaja" põhimäärus (RT 1937,86,712).

kogu. Viimane koosneb viiest liikmest, kusjuures esimeheks on Teedeministri abi. Liikmed kinnitab ametisse President Teedeministri ettepanekul. Ehitusnõukogu koosolekutest võib võtta osa sõnaõigusega Teedeminister või Riigikontrolör isiklikult või esindaja kaudu. Nõukogu koosoleku protokollid kinnitab Teedeminister, kui ta aga ei ühine Nõukogu otsusega, siis lahendab küsimuse lõplikult Vabariigi Valitsus. Teedeministril ja Riigikontrolöril on õigus määrata revidente ettevõtte asjaajamise faktiliseks revideerimiseks ja kontrollimiseks. Ettevõtte tegevusaruanne vaadatakse läbi Ehitusnõukogus ja esitatakse Teedeministrile, kes selle esitab kinnitamiseks Vabariigi Presidendile.

§ 22. Insenerikoda.

Insenerikoda on loodud kõrgema tehnilise haridusega isikute kutsehuvide kaitseks ja nende kutselise tegevuse järelevalveks; vastava ala eriteadlaste koostöö edustamiseks, arvamuste avaldamiseks tehnilise iseloomuga küsimusis ja vastava iseloomuga seaduste ja määruste eelnõude suhtes⁷⁹. Kojal on juriidilise isiku õigused.

79. Insenerikoja seadus (RT 1934,95,761).

Terve rida tehnilise iseloomuga ametkohti riigi- kui ka omavalitsuseasutiste ja ettevõtetes täidetakse normaalselt ainult Insenerikoja liikmetega^{80,81}.

Inseneride koja juhtivateks organiteks on üldkogu, nõukogu ja juhatus. Koja liikmeiks võivad olla ainult kõrgema tehnilise õppeasutise või muu kõrgema õppeasutise tehnika või keemia osakonna lõpetanud isikud.

Teedeministri järelevalve piirdub Inseneride koja kodukorra ja koja organite valimise aluste ning koja distsiplinaarkohtu otsuste kinnitamisega (kui otsusena rahatrahv üle kr.50.- või ajutiselt kutsetegevuse keelamine). Teedeministril on õigus määrata ametnike koja organite tegevuse revideerimiseks. Koja nõukogu koosolekute protokollide ära kirjad esitatakse Teedeministrile, kel on 7 päeva jooksul õigus neid tühistada.

80. Insenerikoja liikmetega täidetavate riigi- ja omavalitsusasutiste ja ettevõtete ametikohtade määrus (RT 1936, 63, 542).

81. Insenerikoja liikmetega täidetavate riigi- ja omavalitsusasutiste ja ettevõtete ametikohtade määrus annab pika loetelu ametikohtadest, kus normaalselt võib teenida ainult Insenerikoja liige või liikme-kandidaat. Selles loetelus on ametikohti, kus annab vägagi kahelda, kas seal peab teenima kõrgema üldharidusega või tehnilise haridusega isik ning millised ametkohad eeskätt eeldavad juhtimise oskusi ja iseloomu. Kuna ka Insenerikotta kuuluvad mitmesuguse eriettevalmistusega isikud, ei saaks lugeda kaaluvamaiks aluseks liikmeks olemist vaid kui koht vajab kindlasti eriettevalmistust, siis tuleks koosseisus märkida, et sellel ametikohal võib teenida näiteks jurist, insener-mehaanik, keemik jne.

§ 23. Kokkuvõte.

Teedeministeeriumi raking on suuremaid haldusalal. Tema koosneb nii kesk- kui ka kohahalduse ühikutest, kusjuures viimased on hajutatud üle riigi.

Teedeministeeriumi rakingus ei ole ühtlast süsteemi, mis oleks võimalik luua keskhalduse alal. Ühelt poolt näeme direktorile otsealluvuses olevaid suuri ameteid, nagu Raudteede Talituses, teisel üksikute vähemate alade juhatajate subordineerimine direktorile, nagu Posti-, Telegraafi-, Telefonitalituses. Kuna Posti-, Telegraafi-, Telefonitalituses on kantseleiline asjaajamine jaotatud, on ta Raudteede Talituses enam esile tõstetud sellega, et kantselei asjaajamise üksikute alade juhatajad on otsealluvuses direktorile.

Posti ja raudtee tegevuses on näha ühtumisi, mis laseb oletada, et tulevikus nende talituste rakingus tekivad ühised ühikud.

Pädevuse kohta ei ole määrusi, nad on maksuma pandud juhtide üksikkorraldusiga, tihtigi aja jooksul kujunenud.

